

6. BEVATTNING, VATTEN OCH AVLOPP

Alla medlemmar informeras om smart bevattning och gällande avloppsregler.

Ett varmare och torrare klimat påverkar förutsättningarna för odling. Vatten är en ändlig resurs som vi måste spara och ta vara på. Bevattning ska utföras så effektivt som möjligt och bara där det behövs. Regnvatten ska tas tillvara och gråvatten från disk och tvätt ska återanvändas för bevattning av odlingarna. Punktbevattning, droppslang och kanna bör användas istället för vattenspridare. Riktad bevattning minskar även risken för fuktrelaterade svampsjukdomar och oönskade sniglar som trivs i fuktiga miljöer.

Täckodling och marktäckning kan tillämpas för att minska avdunstning. Föreningen bör införa regler för tidsbegränsad bevattning under den varma sommarperioden och generellt avråda från vattenspridare. Gräsmattor bör över huvud taget inte bevattnas. Dessa åtgärder kan också sänka föreningens vattenkostnader. Föreningen bör ha en strategi för långsiktigt hållbara avloppslösningar.

En vattenspridare gör av med 150 l vatten på 20 minuter. En varm sommardag nås växtrötterna endast av ca 10 % av vattnet från spridaren – resten avdunstar.

I Tanto får vi inte ha avlopp i husen annat än i föreningshuset. Där tar rabatterna i slänten emot och suger upp vattnet.

Disk- och tvålsvatten innehåller en del tensider och alkaliska fettämnen som inte är så nyttiga att äta. Om ni diskar så slår ni vattnet i blomrabatten och inte på grönsakerna.

Vattna helst med vatten från vattentunnor om ni har möjlighet. Det vattnet är tempererat och har ofta ett bra pH-värde. Vatten från ledningarna är iskallt och kyler ner växterna, vilket kan hämma tillväxten. Det är extra viktigt för en del grönsaker som endast växer under en kort och intensiv tid.

Vattna på kvällarna när jorden svalnar och växterna har lättare att ta upp vattnet. Tidigt på morgonen är också bra, men vattnet börjar dunsta så fort solen börjar värma. Sämst är mitt på dagen då vattenavdunstningen är som störst.

Många vill inte vattna på kvällarna för de tror att det kommer mer sniglar då. Sniglarna kommer alltid på kvällar och nätter oavsett vilken tidpunkt man vattnar.

Sen kan man också tänka på hur man vattnar sina växter. De som behöver vatten ofta är de snabbväxande grönsakerna och de ettåriga växterna. Perenner och buskar behöver troligen inte vatten lika ofta.

Sedan beror en del på jordlagret och jordstrukturen. Ett tunt jordlager blir naturligtvis torrare snabbare än ett djupt jordlager. Har man en djup jord med mycket mullämnen och kanske även lite biokol, så behöver den oftast vattnas mer sällan. Odlar man i pallkragar kan det vara torrt på ytan och även lite på kanterna som värms upp. Kontrollerar man jorden en bit ner så är den ofta fuktig.

De flesta växterna tål ofta lite torka på ytan, undantaget är nysatta och nysådda växter. En nysatt perenn, buske eller träd måste första året skötas lite som en bebis.

Ta reda på växternas ståndort, d.v.s. platsen de kommer ifrån och växtförhållandena där. Plantera torktåliga växter på områden med tunn jord och på bergytter. Fuktälskande växter behöver ofta en del skugga och djup jord, annars får man vattna dem väldigt ofta.

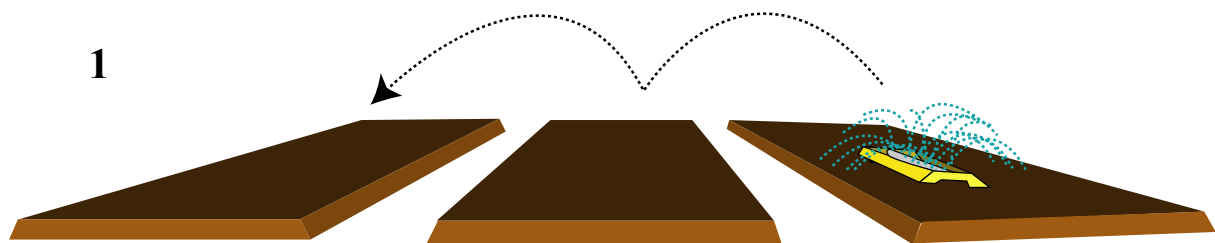
Om man som vår förening ligger på ett berg där vatten rinner bort, får man kanske hitta på lite andra lösningar.

Man kan bygga murar som håller kvar jord och vatten, eller hitta ”vattenådrorna” och leda vattnet till uppsamlingsplatser med djupare jord i skuggan, till växter som trivs där.

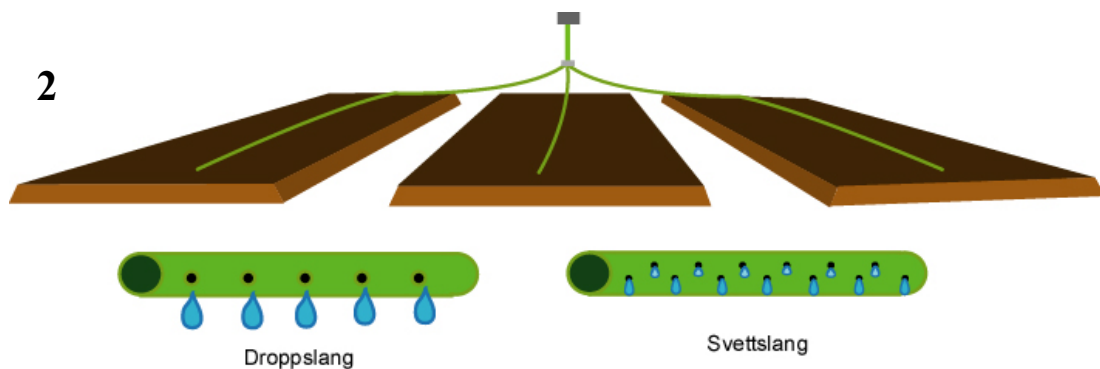
Om man skämmar bort sina växter med mycket vatten hela tiden så bildar de ytliga rötter istället för rötter som söker vatten på djupet. Man har då gjort sina växter en björntjänst om det blir torka, eftersom de då troligen kommer duka under om de inte får vatten hela tiden. Blir det sedan vattenbrist så är det slut.

Gräsmattor behöver ofta inte vattnas. Om de blir gula under torka så återhämtar de sig ganska snabbt när regnet kommer.

Man kanske ändå vill använda spridarna ett litet tag till, när man nu en gång har köpt dem. Man kan väl använda dem tills de tar slut. Istället för att sprida över hela områden på full kraft (vilket leder till att stora mängder vatten försvinner upp i luften), kan man då vattna med låg stråle och på mindre ytor. Det tar visserligen lite längre tid, men det sparar mycket vatten. Spridaren kan flyttas vidare när jorden är mättad. *Se skiss 1.*

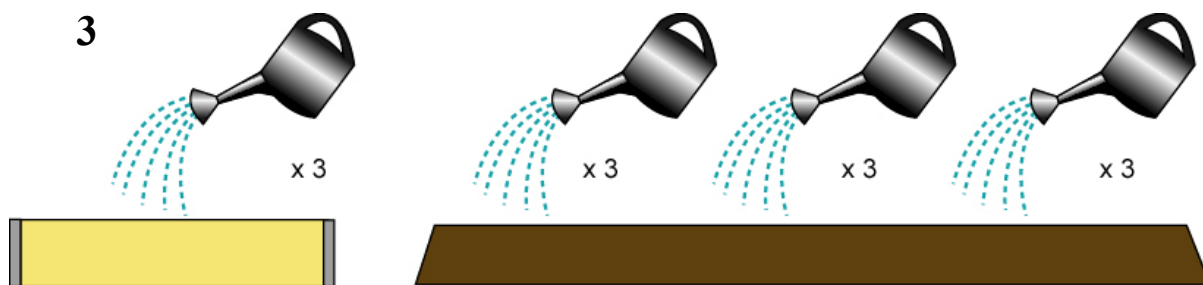
Man kan lägga ut enkla vattensystem med dropp- eller svettslangar och kopplar man in en timer så sköter de sig själva. Det finns batteridrivna timers som vi kan använda eftersom vi inte har el. *Se skiss 2.*

Har ni odlingskragar så är det lätt att räkna ut hur mycket man ska vattna, vid varje tillfälle som det behövs.

Odlingskragarna är vanligtvis 120 x 80 cm (1 kvm) och 20 cm höga. Det är 192 liter jord. Man brukar räkna med 30 liter vatten per kvadratmeter för en riktig rotblöta.

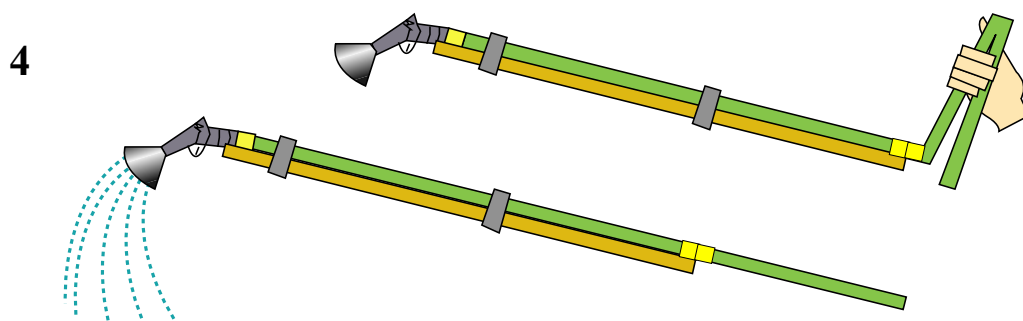
Odlingsland kan vara 120 x 240 cm (2,88 kvm) och 20 cm höga. Det är 576 liter, nästan tre gånger så mycket jord och då får man öka vattenåtgången till 90 liter, men det är fortfarande 30 liter/kvm som gäller. *Se skiss 3.*

Vattnar man med en 10-liters kanna så kan man lätt räkna ut hur mycket man ska vattna och slipper en del spill utanför landen. Har man möjlighet så anlägger man odlingslanden nära vattenkällan så man slipper springa så långt. Gärna med en pall under kranen där man kan ställa kannan som fylls på.

Kapa också gärna av en bit slang, med en koppling, som når ner i kannan, så stänker det inte. Kopplingen är bra om ni behöver byta till en längre slang.

Man kan också göra en enkel konstruktion för punktbevattning. Ta ett kvastskäft och bind fast en slang med duschmunstycke. Lås avtryckaren på full fart och sedan reglerar/stänger man av trycket genom att böja slangen. Nu når ni in och kan vattna på ställen där ni i vanliga fall inte når. *Se skiss 4.*

Ska ni gödsla med gödselvatten så vattnar ni först med en kanna rent vatten för att mjuka upp jorden om den är torr. Sedan en kanna utspätt gödselvatten och sist en kanna rent vatten för att skölja av växterna.

Det finns alltså många sätt att spara på vatten, men det kan ibland kräva lite mera arbete eller investeringar i utrustning.

De som knorrar ska kanske tänka på tidigare kolonister som faktiskt klarade att sköta sina lotter utan nergrävda vattenrör, kranar och slangar. De släpade vattnet i hinkar till sina odlingar och fick ändå en massa grönsaker att äta. De slösade nog inte en droppe vatten i onödan.

Marktäckning.

Det kan verka praktiskt att täcka med ogräsrens eftersom en del av näringen då kommer växterna tillhanda när ogräset bryts ner. Problemet är att när man sprider ut växtrens över en stor yta så försvinner, vid nedbrytningen, även väldigt mycket av näringen upp i luften och det spär då på växthuseffekten.

Rotogräs som ligger kvar kan också slå rot och blommor kan gå i frö. Även gröna frön kan gro direkt utan att först torka.

Bättre är att klippa av blommor och rötter och slänga dem i soporna. Det gröna läggs i komposten.

Använd istället halm eller liknande material som är kvävefattiga till marktäckning. Inte hö som är en blandning av växter och som ofta innehåller frön från ogräs.

Täckning med kvävefattigt material kan dock stjäla en del av näringen från jorden vid nerbrytningen. Den kommer visserligen tillbaka efter ett tag, men känsliga växter kan gnöla. Man kan därför behöva gödsla lite extra ibland.

Täck inte heller för tjockt eftersom sniglarna då kan trivas lite för bra under täckningen, det kan räcka med ca 5 cm. En annan sak som kan hända är att man ibland får städa materialet eftersom fåglarna gärna rafsar runt, på jakt efter godsaker som rör sig.

Man kan också försöka att odla växter som täcker den bara jorden, vilket gör det svårare för ogräsen att etablera sig.

Lästips:

”Skörda regnvatten” av Eva Mathiasson och Sophia Callmer. Boken visar på idéer om hur man tar till vara på vatten och lagrar det. Men även tips om hur man skapar bättre klimat i sin trädgård.

ISBN: 978-91-639-0505-6